

Izhaja ob 4 zjutraj.

Stane celoletno . . . 180 K
mesečno 15 „
za zased. ozemlje . 300 „
za inozemstvo . . . 520 „

Oglasi za vsak mm višine
stolpca (68 mm) . . 2 K
mali oglasi do 30 mm
stolpca (68 mm) . . 1 „

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Uredništvo:
Miklošičeva cesta št. 16/1
Telefon št. 72.

Upravišтво:
Sodna ulica št. 6.
Telefon št. 36.

Račun kr. post. ček. urada
štev. 11.842.

Ljubljana, 24. aprila.

Ko opazujem občinsko volilno borbo v naših mestih, iščem pred vsem, kje so stvarni razlogi proti kandidaturam JDS. Osebe naših kandidatov so izbrane izmed najboljših, in časti demokratske uprave, v kolikor je bila doslej v naših rokah, nihče ne more biti očitati. So torej predvsem politični razlogi, s kojimi se pobija našo stranko.

Med protivniki uzrem v prvi vrsti komuniste in socialiste, ki bi si radi podvržili mestne uprave. Vprašujem se, kaj potrebujejo naša mesta predvsem. Takozvani »kulturni« avtonomisti kličejo po kulturni avtonomiji. Vendar mora vsakdo priznati, da se nikdar naše šolstvo in drugi kulturni zavodi niso razvijali z državno pomočjo tako naglo kakor danes. Ljubljansko gledališče dobi iz državne blagajne za leto 1921/1922. 10 in pol milijona kron, in če se bo količkej bolje gospodarilo, bo dohodka še več. Vseučilišče, konservatorij, licej, strokovne šole, gledališča v Celju, v Mariboru, bujno srednje šolstvo, pred vsem kolosalni razvoj meščanskega šolstva, ljudski šoli pa vse, kar ji treba — ali sme le eden teh malih ljudi reči, da je država ozkosrčna? Ne, ne, uradov in šol se mi zdi (če izvzamem nekaj želj po gospodarskem šolstvu), da imamo v mestih sorazmerno dovolj. Našim mestom treba novih virov zaslužka v obrti, v trgovini. Tovarni in delavnici nam treba. Tu je poleg duševne kulture glavni poklic mest, tu jim je »zlata podlaga«.

Ne Ljubljana ne Maribor ne moreta biti glavno mesto in žalostno bo zanje, če bodo njih žarki imeli segati samo do Sofie in Kolpe. Naša mesta pa morejo postati prevažni gospodarski, zlasti obrtni centri.

Ali nas vedeta komunizem in socialna demokracija v ta razvoj? Ali nas vedeta v ustanovitve novih tovarn in obrtov sploh?

Ali pospešujeta tisto podjetnost, ki nastvarja zaslužke za ves okoliš? Brez dvoma je, da ji pretita in da jo dušita.

Mesta naj nudijo uradništvu in delavstvu zdrave življenjske pogoje, a največji napredek jim je gotov le, če jim cvete — in, obrti in industrija. Tega ne ustvarja socializem.

Klerikalizem si ne upa v mestih s klerikalnim programom na dan. Zato lovi glasove z avtonomizmom. Če ob ustavitvornih volitvah smo dokazali, kako prazno je to geslo. Avtonomija je v svojem bistvu pravica, a svojih davkih sam razpolagati. Kako bi v tem slučaju izgledale zgoraj našete kulturne institucije, si lahko mislimo. V gospodarskem oziru si je pa danes vsak pameten človek na jasnem, da odločitve o veličini carin in o državnih davkih ne morejo pasti v Ljubljani. Mi rabimo le to možnost, da sami po svojih glavah pospešujemo pridobitvene pogoje produktivnih slojev, t. j. poljedelstva, obrtništva, trgovine in industrije. Tu naj država in samouprava tekmuje. Kar država ne zmore, naj doseže samopomoč. V tem oziru je v novi ustavi za vselej zagotovljena zadostna moč občin, okrajev in oblasti.

V gospodarskih rečeh bodo imele oblastne skupščine veliko več avtonomije, kakor so jo imeli prejšnji deželni zbori. Danaj je zadrževal lahko vsak sklep deželnega zbora, pri nas ne bo treba nobene sankcije vladarja. Dobili smo okraje, ki bodo imeli veliko vpliva. Kjer lastna sredstva ne bodo zadostovala, mora po ustavi dajati podpora država. Zares, biti treba zakrknjen zanikalec istine, če kdo po govaji ustavnega načrta še trdi, da ne bo dovolj avtonomije.

Posledno smešno se mi zdi, ko berem v klerikalnih oklicih apel na mestne volilce v obram avtonomije. Ustava poleg oblasti na okrajev predvideva posebno avtonomijo za mesta. Občinski sveti večjih mest bodo imeli moč, ki bo stala med prejšnjimi deželnimi zbori in okrajnimi zastopni. Žalostne borbe med mesti in »deželo« bodo izločene s tem, da dobimo »svobodna mesta«. Tako dobimo »Veliko Ljubljano«, »Veliki Maribor« in tudi Celje in Ptuj imata v tem oziru lepo bodočnost, če bosta znala uporabiti razsežno avtonomijo na temelju ustave!

Z »avtonomizmom« nas torej pustite pri miru, klerikalci in njih pomagači, kajti tačas ko ste vi vsi v meglenih krikih slabili moč slovenskega zastopstva v Beogradu, so de-

„Od kraja do konca zlagano“

DOKUMENTARIČNI DOKAZI O RAZKRITJH »JUTRA«.

Ljubljana, 24. aprila.

Vseled odloka deželne kot trgovske sodnije v Ljubljani z dne 1. marca 1921. Firm. 860, zadr. VI 175/8, je izvršil gospod. zadr. revizor M. Reicher revizijo Peskovega »Jugoslovanskega kreditnega zavoda« v Ljubljani ter njegovih podružnic v Murski Soboti in Dolnji Lendavi. Dne 20. aprila t. l. je bilo o uspehu revizije istemu sodišču predloženo revizijsko poročilo, ki je vloženo v aktu pod št. R. Zadr. VI 175/13. Na podlagi tega uradnega poročila smo prinesli v večrajšnji številki »Jutra« le nekatere točke nerednosti, ker z ozirom na okolnost, da obsega revizijsko strokovno poročilo 23 s strojem pisanih strani kancelijskega formata, nismo mogli objaviti poročila v celoti. Naši čitatelji nam morajo priznati, da smo pisali o gosp. Pesku in njegovem kreditnem zavodu mirno, stvarno in da smo navajali radi preciznosti pri posameznih denarnih vsotah celo vinarje. K svojim izvajanjem smo pristavili, da prevzemamo za točnost in resničnost polno odgovornost. Zdelo se nam je potrebno to poudarjati tudi radi tega, ker so razkritja o poslovanju narodno - socialne Peskove banke tako senzacionalne, da prekašajo vse, kar je dosedaj naš človek slišal in čul o brezvestnosti gospodarstva z zaupanim denarjem.

Na naše avtentivne ugotovitve in trditve je danes gosp. Pesek reagiral dvakrat. Glasom stenografskega zanika je na shodu NSS govoril: »Izjavljam z vsem poudarkom, da je vse, kar piše »Jutro« o Jugoslovanskem kreditnem zavodu in njegovem poslovanju, popolnoma od konca do kraja zlagano.« Danes popoldne pa je dal plakirati po mestu lepak, na katerem priobčuje: »Jutro« je napačno, danes na g. Peska in Jugoslovanski kreditni zavod nesramen napad, ki je od konca do kraja zlagan. Jutri izide posebna izdaja »Jugoslavije«, ki bo razkrinkala ta ostudni volilni manevar bankokratov JDS.« — Kdor pozna tudi sicer moralno kvaliteto g. Peska, se ne bo čudil, da ima pogum, na koncu konca javnost in vlagatelje svojega kreditnega zavoda ponovno slepit z neresnico. Pesek je pač sposoben vsega. Zelo značilno pa je za moralno višino narodno - socialne stranke, da ona še naprej mirno gleda Peskovo manevriranje in varanje javnosti. NSS je celo dopustila, da je nastopil na današnjem volilnem shodu v Mestnem domu g. Pesek kot njen glavni govornik. To je tem bolj značilno, ker je NSS s tem dokazala, da ji je špekulant več kot moralna in poštenost. NSS je bila na Peskove manipulacije že pred časom opozorjena, naša razkritja zanj niso prila nepričakovano. Dne 20. aprila je revizijsko poročilo o »Kreditnem zavodu« prešlo tudi načelstvu tega zavoda, torej so zanj vedeli vsi najodličnejši pristaši NSS. Ako bi tudi Pesek hotel prikrivati svoje manipulacije pred stranko, bi to bilo nemogoče, ako bi v vodstvu NSS ne sedeli možje, ki se s Peskom ter njegovimi gospodarskimi in moralnimi nazori popolnoma estrinjajo. Kaj bo g. Pesek odgovarjal v mokratu zagotovi dalekosežno avtonomijo, kakor jo je v stanu prenesti naš davkoplačevalec.

Ali naj le besedo izgubim o narodnih socialcih? Izvedel sem, da bodo v Beogradu glasovali proti — ustavi. Stvarnih razlogov ne bo, ampak le želja, storiti drugače, kakor delajo demokrati. Užaljene osebe in osebe, so glavni motivi pokreta, ki se mu zaman išče stvarne utemeljitve. Ali ni že čas, da se take epizode završijo? Ali imamo res toliko moči na razpolago v mestih, da se lahko cele stranke ustanavljajo z edinim namenom, da mečejo polena drugi stranki? Demokratom ne more nihče odreči ogromnega in resnega truda, s kojim v najtežjih časih drže situacijo in državno misel.

Kdor hoče dobro našim mestom in s tem naši celi domovini, ta naj pomaga pobiti čelnenja in stranke in strančice, ki se izročljajo le v oviranju drugih, ta naj nam pomaga ustvariti delazmožne večine v občinah. Te večine ne morejo biti druge kot demokratske.

Dr. Gregor Žerjav.

Velik volilni shod JDS

Ljubljana, 24. aprila.

Danes popoldne se je vršil v velikih dvoranah Narodnega doma javni volilni zbor Jugoslovanske demokratske stranke. Dvorana je bila polna pristašev JDS iz vseh ljubljanskih okrajev.

Shod je otvoril v imenu načelstva JDS minister n. r. dr. Kramer, spominjajoč se velikega občinskega boja pred desetimi leti, ko je ljubljansko napredno meščanstvo odbilo klerikalni juriš na slovesko prestolnico. Napredni slovenski življenje je takrat dobro razumel svoj nalog. Pojavljale so se že prve konture onega velikega konflikta, v katerem je šlo tudi za biti in ne biti slovenskega dela jugoslovanskega naroda. Ako bi bli takrat v Ljubljani zagospodovali klerikalci sami ali s pomočjo drugih naših nasprotnikov, bi bil slovenski del našega naroda v času velike borbe za osvoboditev ob najtrdnjejši svoj moralni in nacionalni postojanko. Napredna Ljubljana je bila izhodišče in oporišče našega boja za osvoboditev in ujedinjenje.

Enako važnega pomena so sedanje občinske volitve. Pri izborih za konstituanto smo demokrati spasil idejo narodnega in državnega edinstva v Sloveniji, da je ni popolnoma potlačila v ozadje politika demagoštva in separatizma. Demokrati smo omogočili aktivno in pozitivno sodelovanje našega plemena pri dovršitvi ustave naše kraljevine. Sedaj gre za o, da obvarujemo Ljubljani njen izraziti jugoslovanski značaj in da ji omogočimo izpolniti naloge, ki jo čakajo v nacionalnem, gospodarskem in socialnem oziru v naši nacionalni državi.

Ali morejo napredni, demokratski ljudje pripustiti, da pride mesto pod upravo pristašev petrogradskih načel? Ali bodejo pristupili, da zavirajo nad Ljubljano papeževa belorumena zastava namesto jugoslovanske trobojnice? Mar hočemo dopustiti, da pride gospodarstvo našega mesta v roke praznih kričačev?

Ohranimo Ljubljano napredni demokratski misli. Zavedajmo se, da je od izida sedanjih volitev odvisen dober del njene bodočnosti, ki je bodočnost vsakega posameznega, vsakega stanu, v gotovem smislu pa tudi vsega našega plemena.

Nato se oredsednik v prisrčnih besedah spominja zaslug dosedanjega župana dr. Tavčarja za mesto Ljubljano in za demokratsko jugoslovansko idejo, obžaluje, da mu bolehnost ni dopustila se odzvati ponovnemu pozivu stranke ter stopiti na čelo demokratske liste ter mu ob viharjem odobravanju zborovalcev sporoča iskreno spoštovanje in prisrčne pozdrave zbora.

Govor predsednika je bil sprejet z velikim odobravanjem. Nato je kot prvi kandidat dobil besedo

PODŽUPNIK DR. K. TRILLER.

Danes je za Ljubljano vesel dan. V Uniju imamo misijon. Ona stranka, ki se krčevito brani naslova »duhovska stranka«, je v zadnji uri pozvala na pomoč dva izvenljubljanska duhovnika, ki naj Ljubljanočanom sugerirata prepričanje, da jih čaka paradiz že na tem svetu, če zmaga pri volitvah in dobi v roke mestno občino — SLS. Nič ne de, da jima je naša komunalna politika španeka vas.

Obljube političnih strank je najbolje in najzanesljiveje presojati po njih dejanjih. Zato je prav, ako pogledamo nekoliko v preteklost komunalnopolitičnega delovanja SLS. Odkar je bil izvoljen zadnji občinski svet, je stalo delovanje SLS v znamenju najzagrizenjšega nasprotja proti napredni Ljubljani. Klerikalni deželni odbor je z največjo neumestnostjo preprečeval vsak razvoj zdrave in napredne komunalne politike. Vsa leta ni niti potrdil občinskega proračuna, niti ni dovolil enega vinarja novih dohodkov. Napredna večina občinskega sveta je imela tesno vezane roke.

Klerikalni očitki.

»Slovenec« vpije, da v Ljubljani smrdi, da niso ceste urejene, da je pogled na Ljubljano »najgrši dokument« itd. Z velikanskim ogorčenjem klerikalci kažejo zlasti na razdrapano aliko neregulirane Ljubljane. Ta slika je v resnici neprijetna! Sandal je, da danes Ljubljana ni regulirana, škandalo je, da kanali niso urejeni. Toda kdo je kriv? Jaz pravim na ves glas: SLS, in nihče drugi! Kajti oni so zabranili, da bi se bila ta dela izvršila.

Regulacija Ljubljane.

Regulacijo Ljubljane je vodila komisija za osuševanje barja s pomočjo fonda, v katerega so prispevali vlada, dežela in 10 odstotkov mestna občina. Vojna je regulacijska dela ustavila. Že pred vojno jih je dr. Šusteršič zavlačeval, ker ni hotel dati na razpolago v ta namen nabranega fonda, ki ga je upravljal deželni odbor. Ko pa je izbruhnila vojna, je deželni odbor brez potrebe dela popolnoma ustavil.

Med vojno je vojna uprava ponudila na tisoče vojni ujetnikov, kvalificiranih betonskih delavcev. Večina deželnega odbora pa je moje opetovane predloge, da se dela obnovijo kategorično odklonila, ker Ljubljana še vedno ni klenala pred vsemogočnim deželnim glavarjem.

Preskrba mesta z elektriko.

V temni zvezi s tem je drugi očitek: Ljubljana se ni preskrbela s primerno električno silo. Treba pa je prililiti da se je mestna občina potegovala za vodno silo ob šentpeterskem nabrežju, ki bi bila znašala 1200 HP. Klerikalni deželni odbor je bil tisti faktor, ki se je z največjo zagrizenostjo upr tej zahtevi mestne občine.

Ljubljanske ceste.

Ceste so v slabem stanju. Kdo je temu kriv? Mestna občina je skušala s tlakirino doseči večje dohodke. Deželni odbor je trilateral odklonil to zahtevo. Mestni občini je na ta način že pred vojno odvzel 120 do 150.000 kron letnih dohodkov.

Mestni vodovod.

Tudi čez mestni vodovod klerikalci zavirajo. Vodovod je naravnost vzoren. Da so pa nastale v novem času tudi težave in to brez krivde mestne občine, je tudi resnica. Regulacija Save, pri kateri je imel deželni odbor glavno besedo, se je izvršila tako neracionalno, da regulirana reka razdira in poglablja svojo lastno strugo in s tem povzroča, da talna voda vedno bolj pada.

Klerikalci v deželnem odboru so imeli za vse prošnje Ljubljane, da se naj pogreši popravilo gluha ušesa!

Bankokratstvo.

Konečno nam klerikalna stranka in z njo ostali »opozicijski« očitačo bankokratstvo. Ne rečem, da ponekod v naši državi banke ne zlorabljajo svoje moči in z vso odločnostjo obojam vsako bančno trgovino z živili in zlasti z žitom, ki do nezmožnosti draž vsakdanji kruh. Toda v tem pogledu so slovenske banke, čijih vodstvo ima v rokah naša stranka, brez krivde in greha. Pač pa so naše banke izvršile veliko delo z nacionalizacijo industrije, ki je bila v rokah tujega kapitala. Nacionalizacija industrije je odprla vrata našemu delavstvu do boljše zaslužke in vstopila našega trgovskega in tehničnega naraščaja dobro karjiero. Tega našega bankokratstva se nam ni treba sramovati. Tudi tega ne, če pri tem domači kapital, prihranki našega skromnega človeka, investirani v naših bankah, nosijo zmeren in pošten dobiček.

Pač pa pri SLS cvete bankokratstvo. Zadržna centrala, ta zadnja kreacija pokojnega dr. Lanpeteta, je kazala pot vsem verižnikom. Govornik podrobno slika »delovanje« tega klerikalnega zavoda, ki je hotel ob sodelovanju klerikalcev konečno deželno vlado opohariti za več milijonov kron.

Govornik je konečno poudarjal zasluge dosedanjega župana dr. Tavčarja ter demokratskih občinskih svetnikov, ki ponosno dvignjene glave zapuščajo mestno hišo v mirni zavesti, da so izvršili, kar so v danih razmerah mogli. Ljubljana je bila v poštenih rokah.

Zborovalci so z živahnim odobravanjem izrazili govorniku in dosedanjim občinskim svetnikom svoje priznanje in zahvalo.

Nato sta govorila g. Josip Turk in uradni župan, katerih govora sta bila takisto sprejeta z živahnim odobravanjem.

Kot zadnjemu govorniku je dal predsednik besedo poverjeniku Ravniharju.

GOVOR NOSITELJA LISTE DR. J. V. RAVNIHARJA.

Naša kandidatna lista pogreša na prvem mestu ime, ki je bilo samozase desetletja naše vodilno geslo, ime župana dr. Ivana Tavčarja. To poziv na njegov zdravstveno stanje nas je zadržal, da ga vzlic vsem nismo vpisali na čelo naše kandidatne liste. Tembolj nas veže dolžnost, da mu že ob tej priliki in na tem mestu izreče-

mo globoko čutečo zahvalo in polno priznanje.

ZAKAJ SE LJUBLJANA NI MOGLA NEOVIRANO RAZVIJATI.

Dr. Tavčar je bil župan v najbolj kritičnih časih. Moral je prevzeti gospodarstvo po potresu osiromašene Ljubljane. Na vseh koncih in krajih so ti mlači nasproti podrtje in razvaline. Ključ po restavraciji je sledil ključ po modernem mestu. Res, bilo je na dani ležanje, da smo si bili takrat ustvarili metropolo svojo. Po priliki je bil to storil Zagreb, ki pa sta mu prikočila na pomoč hrvatski sabor in celo madžarska vlada. Toda mi, s čim? Na eni strani je zaviral avstrijska birokracija vsak razmah; skrbno je čuval, da bi iz Ljubljane že po n. zunanem licu ne nastalo pravo stolno mesto kakor Slovenija. Odkrivala nam je dosledno zastavitev višjih uradov, odkrivala univerzo in drugo.

KLERIKALCI STARI SOVRAZNIKI LJUBLJANE.

Govornik je nato razpravljalo o vprašanju železniških delavnic in obrtni šole, kjer je avstrijska vlada Ljubljano zahrbtno ovirala. V zadevi vodne sile so klerikalci skupaj z dunajsko vlado oškodovali Ljubljano za velike milijone. Sploh je avstrijski birokraciji, kadarkoli je šlo za ponižanje Ljubljane, stala zvesto ob strani tedanja klerikalna deželna uprava, ki iz gole ljubosumnosti in zavisti, da ne rabim hujšega izraza, ni bila pripravišla, da bi se dejalo, da je Ljubljana pod liberalnim vodstvom vzrasla v moderno veliko mesto. Občinskemu svetu ljubljanskemu je metala polno noge polena, ovirala je njegovo delo kjerkoli je mogla, odkrivala celo razpoložljiva sredstva ter znala pokopati vsako še tako koristno namero za napredek mesta. In zopet je bilo geslo: napredna Ljubljana mora na kolenu! Takrat je bila Ljubljana oškodovana v svojih temeljih in za milijone in milijone današnje vrednosti. Tega ljubljansko meščanstvo ne sme nikdar pozabiti, pa naj si bo pri katerikoli občinskih volitvah. Zato se mi vidi velika drznost, ako prihaja danes kritika o gospodarstvu napredne večine prav od te strani.

S posebno prirojenim volinim rodom so hoteli klerikalci leta 1911. osvojiti Ljubljano. No, ljubljansko meščanstvo je temeljito prekritizalo te račune ter vključ vsemu pritisku od zgoraj izvolilo napredno večino. Pa vsaka tudi slabo zamišljena stvar ima svoj dobro stran. SLS je dobila v občinskem svetu ljubljanskem dosti močno zastopstvo. Imela je priliko pokazati, kaj zna in kako se po njenih mišlih ne sme gospodariti. Toda kaj smo videli? Iz rjevočih levov so postale krotke ovčice, ki so se morale prilagoditi načinu gospodarstva napredne večine in ki so brez dvoma tudi za zagradile ostale brez iniciative, ker so spoznale, da je vsa iniciativa, ako ni golo demagoško, vredna piškavega oreha, ako ne pokaže in ne prinese tudi sredstev za izvršitev iniciativnih predlogov. Prisotnost drugih strank v občinskem svetu ljubljanskem je opravičila mestno gospodarstvo naše stranke. Umolkni so morali vsi občini, s tem že in v mirnem sodelovanju je naše delo dobilo najboljšo izpričevalo. A naravnost komično je, ako nam danes n. pr. SLS. servira velikopotezne programe za komunalno politiko, tista SLS., ki je imela v občinskem svetu svoje zastopnike, ki pa takrat za ta program niso znali.

DEMOKRATI SO OBVAROVALI LJUBLJANO KATASTROFE.

Dr. Tavčar je bil župan v najkritičnejših dobach. Voditi prvo slovensko občino v tej dobi, je zahtevalo mnogo političnega takta in mnogo samozatajevanja. Na nas naprednjake so takrat čakala koncentracijska taborišča in demokratska Ljubljana je bila cela p. v. S strahom mislim, kaj bi bilo iz mestne občine ljubljanske, ako bi jo bil dobil v roke cesarski komisar, ki bi polovico ali pa vse njeno imetje s pomočjo deželne odbora kranjskega zapravil v vojno posojilo ter spravil občino na rob propada.

LJUBLJANA PO PREVRATU.

S prevratom je Ljubljana dobila ves drug pomen in večje naloge. Prej malo provincijalno mesto, danes eno glavnih mest Jugoslavije. Naša država sama je to priznala, saj je namestila v Ljubljani vse višje državne urade. Država nam je naklonila univerzo z vsemi fakultetami, kraljevo gledališče, konservatorij. S tem ni samo izrekla, da Ljubljana je in bodi duševno in kulturno središče slovenskega dela našega naroda, ampak da smatra Ljubljano izmed glavnih tečajev naše države. Ljubljani je tudi pripadla vloga, biti posredovalka za izvozno in uvozno trgovino na jugozapadno stran naše države.

BODOČNOST LJUBLJANE.

Ljubljana ima torej predvsem izpolniti neko državno nalogo, če se smem tako izraziti, da je ena izmed reprezentance naše države na zunanji, reprezentanca za gospodarsko in kulturno veličino te države, viden znak o nje notranji sili. Zavedajoč se to njene vloge, vidimo, koliko in kako težkega dela čaka novo izvoljeni občinski svet. Država nas bo morala podpreti,

res, toda storila bo to le tedaj, če bomo sami krepko in iniciativno delovali.

V tem pogledu pa gre naš apel pred vsem na meščanstvo samo. Moderna velika Ljubljana se ne da zgraditi preko noči; toda morda je sedaj edino ugoden trenutek, ko tej veliki Ljubljani lahko položimo vsaj temelj. Zamujeva prilika bi se utegnila kruto masčevati.

VELIKA LJUBLJANA.

V duhu gledam meje bodoče velike Ljubljane, ki segajo od Viča tja do Save ter od St. Vida pa do Zaloge. Za njo naravno lego jo lahko zavdajo mnoga druga mesta. Tej podobni primerno je napraviti načrte železniškega omrežja z njegovimi kolodvorji, načrte za izpeljavo cestne železnice, za kanalizacijo, razsvetljavo, vodvod, za boulevard in drugo. Vse velikopotezno in vse z ozirom na bodoči razvoj našega mesta.

SOCIJALNOPOLITIČNO DELO.

Roko v roki z gospodarskim delom gre delo v socijalni smeri. Mnogo svetlobe in zraka, mnogo čistote in snage, mnog vrstov in zelenja. S tem v zvezi smem imenovati tržnice, izpolnitev klavnice, dobavo elektrike s pomočjo vodnih sil, izgraditev plinarne vodovoda in kanalizacije, završitev del v ljubljanični strugi, izrabo tako pridobljene vodne sile v pomoč elektrarni, napravo javnih kopališč i. dr. Žal, da aprivizacije še ne moremo popolnoma izločiti iz mestnega gospodarstva, paziti pa je, da se ob tem ne oškodujejo interesi domače obrti in trgovine. Socijalno stran občinskega gospodarstva zadeva tudi odpomoč v sedanji stanovanjski mizeriji. Res da zahteva radikalna odpomoč ogromnih sredstev, ki jih mestna občina ne premore, toda s primerno iniciativno in s pomočjo svoje organizacijske sile more tudi občina dati svoj prispevek k sodelovanju.

LJUBLJANA — SREDIŠČE TRGOVINE IN OBRTI.

Hočemo, da bodi Ljubljana središče cvetoče naše trgovine in obrti, centralna slovenske industrije. Ne smemo pustiti, da bi se ta gospodarska panoga tu le mimogrede pomudila in, ko bi videla, da zanjo ni ugodnih tal, šla zopet dalje. Dolžnost naša je, da večamo trgovino in obrt na Ljubljano, ki postani privlačna sila prve vrste za domačine, pa tudi za tuji svet. Toda brez sodelovanja vsega meščanstva, brez volje prikočiti na pomoč, bodo vsi načrti ostali v zraku.

Občino pa mora zanimati tudi kulturno delo. Ne glede na to, da ima lastno šolstvo, ki mora biti vzorno, občina ne sme prezreti, da sta se pod njenim krovom nastanili znanost in umetnost. Pri vseh teh stvarih mora občina imeti svojo besedo, predvsem pa je njena naloga, da pripravi znanosti in umetnosti ugoden dom ter vse druge pogoje za njun neoviran razmah.

ZA OBČINSKO AVTONOMIJO.

Občinski svet je torej eminentno gospodarska korporacija, v kateri mora biti vsaka politika v ožjem pomenu besede izključena. Tem bolj nas mora frapirati, da se mečejo v volilni boj politična gesla, ki nimajo z občino niti najdaljšega stika. Kaj imata n. pr. z občino opravi centralizem in avtonomija? O tem tudi med najizrazitejšimi centralisti ni prav nobenega spora. da je občina avtonomna in da na tej avtonomiji ni ničesar izpreminjati. Kdor trdi nasprotno, uganja pravo demagogijo, preračunano za nepoučene ljudi. Bodi na glas in enkrat za vselej povedano: tudi mi smo za avtonomijo, toda ne za tako, ki se bliža separatizmu, ne za tako, ki bi ustvarjala državnice v državi z velikanskim uradniškim aparatom in vsak hip pripravljene, da izkočijo iz skupne državne zveze; nismo za avtonomijo, ki bi slabila silo enotni državi, to silo izpodkopavala ter jej jemala zunanje kredite.

Oprostite, da sem začel na politično polje, toda manire naših nasprotnikov so me zavedle v to. Ako bi bil že zaman moj apel do političnih naših nasprotnikov v sedanjem vročem volilnem boju, upam pa na odziv temu apelu potem, ko sedemo v občinskem svetu k razpravi mizi: brez potrebe ne vlačiti politiko v občinsko zbornico! Zberimo se na mirno, stvarno delo brez jeze in strasti. To delo bodi odsev ljubezni do naše bele Ljubljane. S svoje strani priinašamo v občinski svet svojo pošteno voljo in pripravljenost na sporazumno delo.

Govor poverjenika Ravniharja je bil opetovano prekinjen z glasnim odobravanjem in sprejet z burno pohvalo.

Nato je predsednik dr. Kramer zaključil zborovanje z zahvalo govornikom in pozivom, naj demokrati v polni meri storijo dolžnost, da rešijo Ljubljano klerikalne, boljševiske in demagoške opasnosti.

Demokrati!

Volilna dolžnost!

Jutri vsi na volišče!

Skrinica JDS je prva!

Tržaški fašisti napadli našo razmejitveno delegacijo

Ljubljana, 24. aprila. Potnik, ki se je te dni mudil v Trstu in se je večkrat vrnil v Ljubljano, se je oglašil v našem uredništvu in nam pripovedoval sledeče:

«Jugoslovanska razmejitvena komisija z generalom Maistrom na čelu je te dni na svoji poti v Benetke k seji razmejitvene komisije dospela v Trst. Delegacijo je spremljal italijanski stotnik.

Prihod delegacije je moral biti naznanjen tržaškimi fašistom, ker se jih je zbrala ob prihodu ljubljanskega brzovalca pečica kakih deset na kolodvoru. Pristopili so takoj k vozu, v katerem je prispel general Maister z ostalimi delegati. Iz voza je izstopil samo oni italijanski stotnik, ter je dalje časa razpravljal s fašisti, ki so se kazali silno razburjene. Bili so pa to pravzaprav sami počestni pobalini, stari po kakih 18 let, težko, da je bil med njimi kdo, ki je kedaj nosil vojaško suknjo.

Po daljšem parlamentiranju, med katerim so člani delegacije stali na hodniku v vozu, je stotnik zopet vstopil. Za njim je vstopilo tudi par fašistov. Nato je bilo videti, kako so člani delegacije stopili na drugi strani iz voza, torej ne na peron.

Ker beneški vlak stoji ob nasprotnem peronu, in je stal med tem in ljubljanskim vlakom še en vlak, menda goriški, so morali člani delegacije preletati skozi ta vlak, da so prišli do beneškega, in sicer niso šli po peronski, temveč znotranji strani. Fašisti

so torej najbrž zahtevali, da jugoslovanska delegacija ne sme izstopiti na peron in po peronu iti na nasprotno stran. To so tudi dosegli!

Voz, v katerega je vstopila delegacija, so fašisti zopet zastražili in so čakali tam do odhoda vlaka. S peronske strani je bilo slišati, kako so kričali, da je to (gen. Maister) tisti lopov, ki je dal pomendrat italijansko zastavo v Logatcu, ki je dal na zločinski način zlostavljati italijansko vojaštvo. Takšnih nesramnih psov in žalivk je padlo brez števila.

Ko se je začel vlak pomikati dalje, so fašisti začeli žvižgati in so zopet kričali najnesramnejše psovke dokler ni izginil vlak iz vida. Karabinierji so mirno gledali ta prizor in se ni zgenulo, da bi napravilo red in demonstracijo udušilo.

(Tako — ovedu je potnik, ugleden mož, ki se mu lahko brez pridržka veruje. Čudimo pa se, da ta zadeva ni bila omenjena nikjer v tržaških listih, ki so prinesli le suho poročilo, da je jugoslovanska delegacija potovala skozi Trst v Benetke.

Ker smo uverjeni, da se je pripetljaj kljub temu razvil natančno tako kot nam ga je popisal potnik, upamo, da se bodo merodajni faktorji takoj informirali o dogodku naravnost pri naši delegaciji. Če ta dogodek potrdi, potem je naša vlada dolžna zahtevati od Italije popolno zadoščenje, kajti delegacija je potovala službeno v zadevah naše države. Ured.)

Peskov komunalni program

G. PESEK PREDRZNO TAJI IN IZZIVA.

Ljubljana, 24. aprila.

Za danes dopoldne je bil sklican v dvorano Mestnega doma volilni shod narodnosocialne stranke. Shoda se je udeležilo nekaj narodnih socialcev, nekaj komunistov in nekaj radovednežev, ki so hoteli slišati, kaj poretje voditelj narodnosocialne stranke g. Pesek o kompromitirajočih ga razkritjih «Jutra». Prireditelji shoda so očividno stali pod mučnim utisom vesti o zloupotrebah pri Peskovi banki in govor nositelja liste, dr. Jamarja, ki je trajal približno tri minute, je prešel brez zanimanja.

Ko je nastopil g. Pesek, je nastal hrup. Nekateri zborovalci so pozdravili govornika s klici «Veržnik! Dol ž njim!», konečno pa je radovednost nadvaladla ogorčenje in g. Pesek je mogel pričeti.

Storil je, kar ni nihče pričakoval. Z drznim čelom je gladko proglasil razkritja našega lista za grdo laž. «Jutra» g. Peska ni pavšalno obtožilo, nego je vsako svojo trditve preciziral s številkami, ki so do vinarja natančne in z ugotovitvami, ki so avtentične. G. Pesek na naše obtožbe ni odgovarjal, pač pa je skušal parirati s protidarcem. Obtožil je Mestno hranilnico, da svoje vloge daje bankam na razpolago in da ne dela tako kakor njegov zavod, ki je hranilne vloge svojih komitentov razdal med ljudi «ki so res potrebni denarja in podpori». Drugi udarec je šel na Jadransko banko, češ da uporablja fond Narodnega odbora za svoja podjetja, tako da je moral deželni predsednik dati fond pod zapor, dokler banka ne položi obračuna. G. Pesek pri teh izjavah ni imel več popolne prisotnosti duha, sicer bi bil moral vedeti, da vsak pametni človek od tistega, ki z njegovim novcem nepravilno ravna, zahteva denar nazaj, ne daje ga pa pod zapor. Peskovi upniki bodo najbrž isto storili. G. Pesek se je končno predstavil zborovalcem kot žrtve demokratske masčevanosti. Trdil je, da so ga demokrati hoteli za vsako ceno imeti na svoji strani. Ker jim ni uspelo, ga preganjajo. Njegov politični in komunalni program pa je bil najlepši dementi te trditve.

V drugem delu svojega govora je razvil županski kandidat narodnosocialne stranke svoj komunalni program, ki ga podajemo čitateljem brez komentarja po stenografskem zapisniku, da vidijo, kaj bi se z Ljubljano godilo, ako bi dobili v njeni upravi besedo narodnosocialni puhloglaveži.

Nainovejšje agitacijsko sredstvo

Ze danes so začeli narodni socialci porabljati nerednosti pri «Samopomoči» kot agitacijsko volilno sredstvo proti JDS. Da ne bo slepomišljenja, konstatiramo, da je «Jutra» svoj čas napravil «Samopomoči» zavzelo edino pravilno stališče, da naj se njeno poslovanje preišče, za morebitne nerednosti pa pokliče krivce na odgovor. Niti na misel nam ni prišlo, da bi zagovarjali interes posameznih prizadetih oseb, ker nam je interes celokupnega uradništva vedno pred očmi. Ravno tako stališče pa so v «Samopomoči» zavzeli tudi pristaši JDS, ki so z iniciativnim in brezobzirnim nastopom pripomogli, da se vrši sedaj temeljita revizija. Podarjati moramo še posebej, da je glavni faktor pri reviziji kandidat JDS Ru-

dolf Rozman, ki — kar uradništvo najbolje samo ve — ne pozna pri reviziji nobenega pardaona. Baš on je bil tisti, ki je stavil državnemu uradništvu predlog, da se zapre bivši poslovođa «Samopomoči». Morda ni odveč še konstatirati, da ni od načelstva «Samopomoči» na kandidatski listi JDS niti en član. Ako se sedaj NSS poslužuje «Samopomoči» v svojo agitacijsko svrhu, je to mogoče le v krogu, ki dejanskega položaja ne pozna. Z mirno vestjo lahko trdimo, da nima NSS niti najmanjše zasluge, ako se sedaj vrši temeljita revizija «Samopomoči», kakor tudi od nje ni prav nič pričakovati, da bi se ta zadruga — ako bo to v interesu uradništva potrebno — sanirala. Eno kot drugo je in bo zasluga izključno JDS.

Pogajanja z Italijo ukinjena

Beograd, 24. aprila. (Izv.) Že včeraj smo vam poročali, da je jugoslovanska delegacija na italijanski načrt trgovinske pogodbe izjavila, da ne more dati odgovora, ker za to treba še obširnih priprav in študija. Italijani so morali to izjavo vzeti na znanje. Ta danes v službenem komuniqueju naše delegacije razjasnena situacija znači toliko, kakor prekinjenje pogajanj, ki so v najširših krogih vzbujala velike pomisleke, češ da ni možno razgovarjati o trgovinskih odnosih, dokler palijo fašisti domove naših rojakov in dokler nista izpraznjena Baroš in Dalmacija. Italijanska delegacija odpotuje že te dni.

Izenačenje uradniških plač sprejeto

Beograd, 24. aprila. (Izv.) Ministrski svet je danes po poročilu finančnega ministra v arželo odobril uredbo o izenačenju uradniških plač, kakor je bila predložena od zastopnikov uradništva. Izenačenje bo zahtevalo 30 milijonov.

Volitve na Nižjeavstrijskem

PORAZ KLERIKALCEV IN KOMUNISTOV.

Dumaj, 24. aprila. (Izv.) Danes so se vršile na Nižjeavstrijskem deželnozbornske volitve. Krščanski socialci so močno nazadovani, komunisti pa so popolnoma poraženi. V posameznih okrožjih so dobili le po en glas.

Klerikalci v Uniju

Shod SLS v Uniju — sklican s takim pompom, je bil dostopen samo proti vabilom. Duhovni gospodje so imeli prost vstop; prišlo jih je razmeroma največ. Galerija je bila obiskana izključno po ženskah, deloma po šolskih deklicah. Govorili so gospodje o stanovanjih, kugi itd.

Govori g. Korošca in Simraka so bili sprejeti s primernim odobravanjem, osobito pa zahteva hrvatskega seljaka Benkovića, ki je zahteval odpravo nepotrebnih šol.

Domače vesti

* Sestanek zdravnikov v Mariboru.

22. t. m. se je vršil v Mariboru sestanek zdravnikov iz raznih krajev Štajerske, katerega se je udeležilo izredno veliko število stanovskih tovarišev. Smoter zborovanja je bil, združiti vse zdravnike v ustavnem načrtu predvidenega štajerskega okrožja v enotno organizacijo, oz. društvo.

* Ponarejeni potni listi. Iz Gradača poročajo, da je tamkajšnja policija aretirala dva trgovska nameščena, ki sta kar «obrtoma» ponarejala potne liste za Jugoslavijo. Aretirana sta bila trgovski nastavljenec Schmeidek in njegova ljubica Ana Trautman in par dni pozneje še Ivan Keller, ki se je strankam izdajal za jugoslovanskega častnika. Pri trgovskem pomočniku Ivanu Kaufmannu so našli dvanajst ponarejenih potnih listov. Vsi aretiranci so bili izročeni deželnemu sodišču.

* Zaplenjeni letaki. V Cirilovi škarni v Mariboru je policija zaplenila 300 letakov, ki so jih naročili komunisti.

— Jan Kubelik se v kratkem vrne s svoje velike ameriške turneje. Tem povodom so zastopniki vseh naprednih strank ljudske okraja poslali ministru prosvete spomenico, v kateri zahtevajo, da se za imenovanje umetnika razlasti grad nemškega državljana grofa Lichtensteina, v katerem naj bi Kubelik ustanovil mojstrsko umetniško šolo.

— Sarajevsko gledališče v Dubrovniku. Iz Sarajeva se poroča, da bo tam mošnje Narodno gledališče mesec dni gostovalo v Dubrovniku.

— «Glasbena Matica». Koncerta pevkega društva «Ilahol» iz Prage se vršita definitivno v petek 13. maja v Mariboru v Götzovi dvorini; v soboto dno 14. maja pa v Ljubljani v Unionski dvorani. Spored v obeh mestih različen. Obsejal bo reprezentativne krasne vokalne skladbe iz klasične in moderne češke glasbene literature.

sv. Ribniški Sokol slavi dne 7. avgusta t. l. 15 letnico obstoja z javno telovadbo, združeno z javno ljudsko veselico. Naprošajo se druga društva, da to po možnosti vpoštevajo.

sv. Vojaštvo in sokolstvo. Iz Zagreba poročajo: Včeraj dopoldne se je vršilo med četami 53. polka tekmovalje v sokolskih vajah, določenih za zagrebško sokolsko župo. Tekmovalje se je vršilo v prisotnosti polkovnega poveljnika polkovnika Lukića in vseh častnikov ter načelnika in dveh voditeljev zagrebške sokolske župe. Tekem se je udeležilo 800 vojakov-televalcev. Vse čete so pokazale za kratek čas veščenja zelo lep uspeh. Posebno se je izkazala v pravilnem in točnem izvajanju 2. četa 1. bataljona, ki je tudi zmagala. Po telovadbi se je razvil ob eviranju godbe veselo narodno kolo.

Konzorcij «Jutra».

Lastnik in izdajatelj

Odgovorni urednik Vit. F. Jelenc